

Філософія

УДК 37.013.73

Ватковська Марина Григорівна
кандидат філософських наук,
проректор Дніпропетровського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти
e-mail: vatkovskaya@gmail.com

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розглядаються різноманітні форми прояву самореалізації особистості в постіндустріальному суспільстві. Увага акцентується на тому, що сучасний світ потребує людини нового типу, здатної швидко адаптуватися до нових умов життя. Аналізується сутність змісту поняття "стратегія самореалізації", підкреслюється усвідомлений характер цього процесу. Автор доходить висновку, що самореалізація сучасної особистості пов'язана із ресурсними можливостями освітнього простору і його впливом на формування адекватного сприйняття людиною себе в постіндустріальному суспільстві.

Ключові слова: самореалізація особистості, освіта, постіндустріальне суспільство, медіа.

Ватковская Марина Григорьевна, кандидат философских наук, проректор Днепропетровского областного института последипломного педагогического образования

Самореализация личности в постиндустриальном обществе

Проводится анализ разнообразных форм проявления самореализации личности в постиндустриальном обществе. Внимание акцентируется на том, что современный мир нуждается в человеке новой формации, способного быстро адаптироваться к новым условиям жизни. Анализируется содержание понятия "стратегия самореализации", подчеркивается осознанный характер данного процесса. Автор приходит к выводу, что самореализация современного человека связана с ресурсными возможностями образовательного пространства и его влиянием на формирование адекватного восприятия личностью себя в постиндустриальном обществе.

Ключевые слова: самореализация личности, образование, постиндустриальное общество, медиа.

Vatkovska Maryna, Ph.D. (Philosophy), Pro-rector of the Dnepropetrovsk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education

Self-realization of an individual in the post-industrial society

The analysis of various forms of self-identity in the post-industrial society is held. The attention is concentrated on the fact that the modern world needs a new type of the man, which is able to adapt to new life conditions quickly, is tend to self-development and self-learning. Rapid social transformation of the information society lead to the need for the formation of new features in the character of a person, among which the most significant is the ability not only to adapt to the changes, but to be constantly engaged in self-education and self-development. Without the ability to "mobile" transformations the person can hardly be successful and self-fulfilled entity of modern society. Here one of the main roles should be played by education, scientific research activities and guidance; they are becoming critical factors in the development of modern society.

Main types of manifestations of self-identity are elucidated, which include: active self-realization, social self-realization and personal self-realization. The author focuses on the question: What is the most significant in this familiar typology nowadays? And comes to the conclusion that it depends on what model of self-realization a person will choose, because the era of the information society not only imposes numerous requirements but it offers modern person many options of choice, development strategies of life events.

The essence of the content of the concept of "strategy of self-realization" is being analyzed; in this way increasingly conscious nature of the process is emphasized. The strategy of self-realization presents the relations between far and near prospects. If strategy for the realization is integrated properly it is the strategy of distant prospects. Otherwise the strategy of close prospects prevails, dominated by the orientation (set) at a violent situation, i.e. the situation is perceived as stronger in relation to human resources. Therefore, frustration, internal conflict, withdrawal from the solution of vital problems occurs.

The author proposes the idea of the relation of the process of self-realization in the modern world with media-environment. Media can affect the process of self-realization, taking a lot of person's time acting via different channels (television, Internet, etc.) on the formation and deformation of our desires, aspirations and wishes to plan, to do, or to change in something our life. Additionally, through media channels manipulation can occur, especially the formation of certain patterns of thinking, perception of information or attitude to something or someone.

Self-realization of an individual in the information society is inseparably linked with the various media channels; media is a powerful factor of self-realization of a modern person. In general, self-realization of the entity of the XXI century is directly linked to the available resources of the educational environment and its impact on the formation of adequate perception of oneself in the post-industrial/information society.

Keywords: self-realization of personality, education, postindustrial society, media.

Сучасне суспільство висуває до людини все нові й нові вимоги, яким вона має відповідати. Швидкий темп життя схожий на нескінченні перегони, в яких ти або переможеш і залишишся успішним та затребуваним соціальним суб'єктом, або програєш – потрапивши під широку категорію "не відповідає вимогам" розвитку сьогодення. У цих нескінченних перегонах люди досить часто стають схожими одна на одну, перетворюючись, на думку Г.Маркузе, на "одномірну людину", затираючи межі своєї власної екзистенції. "Виникає модель одномірного мислення і поведінки, в якій ідеї, спонукання і цілі <...> або відторгаються, або приводяться у відповідність до термінів цього універсалу, вписуються в раціональність даної системи і її кількісних вимірів" [17, 275]. Але, як вирватися з цього полону одного мережевого суспільства? Як зберегти та не втратити своє власне "Я"? Як знайти місце у суспільній ієрархії? Звичайно, подібні запитання є у своїй більшості риторичними, але філософія не залишає їх без відповіді, а точніше сказати – без відповідей, бо пошуків шляхів збереження своєї неповторності існує достатньо. І одним з векторів руху в цьому напрямі є осмислення феномена самореалізації особистості в постіндустріальному суспільстві. "Сучасний динамічний розвиток потребує людини нового типу, яка здатна швидко адаптуватися до нових обставин із мінімальними втратами як для себе, так і суспільства" [15, 114]. Чим і зумовлене обрання даної теми для аналізу.

Актуальність та значущість проблеми самореалізації особистості забезпечили їй помітне місце в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених. Передусім слід відмітити низку фундаментальних філософських досліджень сутності особистості як суб'єкта саморозвитку та самоактуалізації в контексті системи соціокультурних, у тому числі і освітніх впливів. В. Кремень [13], В. Кушерець [14], М. Романенко [19] та інші розробили систему підходів та концепцій, що забезпечують методологію дослідження розвитку особистості та її взаємодії з соціокультурним оточенням. Серед зарубіжних дослідників найбільший внесок в аналіз проблеми внесли Б. Ананьєв [1], О. Асмолов [2], О. Бодалєв [4], Б. Гершунський [5] та інші.

Мета статті полягає в аналізі різноманітних форм прояву самореалізації, в розкритті сутності освіти як потужного чинника самореалізації особистості в постіндустріальному суспільстві.

Перед тим як перейти безпосередньо до аналізу феномена самореалізації, слід зупинитися на тому, що ж саме розуміється під поняттям постіндустріального суспільства. Кінець ХХ – поч. ХХІ століття відзначився швидкими трансформаціями самого суспільства, що були обумовлені новітніми інформаційними технологіями. Це дало змогу говорити про те, що з'явився новий тип суспільства – постіндустріальне суспільство. Ним визначався соціум, у якому індустріальний сектор втрачає провідну роль, а головною рушійною силою стають наукоємні інформаційні технології. Одним з теоретиків нового типу суспільства вважають Д. Белла, який акцентував увагу на тому, що саме інформація складає соціальну структуру постіндустріального суспільства. Постіндустріальне (індустріальне) суспільство, за Д. Беллом – це суспільство, в якому головна роль належить не фізичній силі, а інтелектуальним технологіям, що базуються на інформації. У постіндустріальному суспільстві формується нова еліта – еліта вченого, керівника. Освіта, науково-дослідницька діяльність і керівництво стало вирішальним фактором для такого суспільства. У роботі "Настання постіндустріального суспільства" Д. Белла можна зустріти ототожнення постіндустріального суспільства з суспільством знань "<...> постіндустріальне суспільство являє собою суспільство знань у подвійному смислі: по-перше, джерелом інновацій все більше виступають дослідження та розробки; по-друге, суспільний прогрес все більш рішуче визначається успіхами у суспільстві знання" [3, 4]. Концепцію Д. Белла можна розцінювати як першу серйозну спробу осмислення тих змін у суспільстві, які були пов'язані з глобальним розповсюдженням технічного прогресу. Отже, саме поняття "постіндустріальне суспільство" є достатньо неоднозначним за своєю сутнісною наповненістю, саме тому мову ведуть про різноманітні концепції розвитку такого суспільства. На сьогоднішній день найбільшого поширення отримали теорії "постіндустріального суспільства" Д. Белла [3], "суспільство знання" П. Дракера [7], "мережевого суспільства" М. Кастельса [9] та ін. дослідників.

Як ми бачимо, сучасне розуміння поняття постіндустріального суспільства має широкий діапазон, який ускладнює ретельний аналіз форм прояву самореалізації сучасної людини та обумовлює пов'язаність самореалізації з освітою як соціальним інститутом суспільства. Загальний вектор змін у сфері освіти, а з ним і конфігурація потреб особистості на освітньому ринку, що формується, до того ж диктується переліком принципово нових для вітчизняної соціокультурної традиції світоглядних, ціннісних, змістовних складових, які стали невід'ємною частиною освітнього простору. Ці складові у сукупності забезпечують умови і передумови для самореалізації особистості. У першу чергу це варіативність освітніх принципів, цінностей, цілей і змісту, яка являє собою найважливішу характеристику системи освіти як ресурсу розвитку особистості, суспільства і держави. У даному аспекті сфера освіти стає ресурсом формування сучасної автономної особистості, здатної до саморозвитку за умов, коли особистість має яскраво виражені освітні потреби.

Реалізуючи себе, суб'єкт значною мірою детермінує свій життєвий шлях, надаючи йому спрямованості, насичуючи його життєвим змістом. Під час самореалізації особистість формує, трансформує своє відношення до світу, інших людей, самої себе, керуючись при цьому своєю імпліцитною життєвою філософією, своїм образом світу. Можна виокремити дві групи факторів, що впливають на процес самореалізації – залежні від людини (ціннісні орієнтири, готовність до саморозвитку, гнучкість мислення, воля й ін.) та незалежні від людини (соціальна ситуація, рівень життя, матеріальна забезпеченість, вплив на людину засобів масової інформації, стан екологічного середовища).

Базовими умовами самореалізації особистості виступають психоекологічні, психофізіологічні, психологічні, освітні і соціальні фактори. Про вплив психоекологічної системи на успішність або неуспішність самореалізації суб'єкта говорять результати досліджень Р.О. Зобова [8, 32-47] і С.Д. Дерябо [6, 4-18], де відзначається вплив екологічних факторів (підвищений фон радіації, забруднення повітря, неякісна питна вода, несприятливий температурний режим і тому подібне) на психіку людини, внаслідок чого може проявлятися підвищення агресії, зниження життєвого тону, психологічної активності, прояв депресії й інших негативних факторів, що негативно впливають на самореалізацію особистості.

Роль психофізіологічних факторів у самореалізації особистості також обґрунтовується у науковій літературі. Найбільш значимими є анатома-фізіологічні особливості, які є передумовою успішної самореалізації людини в певній сфері, а також особливості властивостей нервової системи і властивості темпераменту.

До психологічних умов, що сприяють успішній самореалізації особистості, відносять психічні пізнавальні процеси, властивості особистості і психоемоційні стани [11, 21-46].

Наступну систему становлять соціальні детермінанти. До них належать різного роду інститути соціалізації, які забезпечують соціально-рольові позиції учасникам, що сприяють або перешкоджають самореалізації особистості. Але, безумовно, безпосереднім системотворчим підґрунтям самореалізації є вплив освітньої системи, особливо в умовах неперервної освіти і саморозвитку особистості. Саме система освіти покликана забезпечити методи супроводу самореалізації особистості, до яких можна включити підвищення соціально-психологічної компетентності, надання допомоги в самопізнанні на основі застосування методів психодіагностики, стимулювання професійного росту, корекцію самооцінки і психологічну допомогу в адаптації, проведення атестацій працівників, консультування з питань побудови кар'єри (освоєння суміжних і додаткових спеціальностей, нових технологій та ін.), формування навичок самоорганізації й саморегуляції, використання методів психолого-педагогічної корекції, спрямованої на гармонізацію особистості та подолання бар'єрів особистісного розвитку.

Отже, швидкі суспільні перетворення інформаційного суспільства обумовлюють потребу в формуванні нових рис характеру людини, серед яких особливо значущим є вміння не лише пристосовуватись до змін, але й постійно займатися самоосвітою та саморозвитком. Без здатності до "мобільних" трансформацій особистість навряд чи може вважати себе успішним та самореалізованим суб'єктом сучасного суспільства.

До основних видів прояву самореалізації особистості зазвичай відносять: діяльну самореалізацію, соціальну самореалізацію та особистісну самореалізацію. Діяльна самореалізація суб'єкта характеризується самовираженням у різних видах діяльності й забезпечує високий рівень професійної компетентності. Причому діяльність не завжди і не обов'язково може бути пов'язана з офіційною професією суб'єкта, це може бути аматорський спорт, художня творчість, навчання і т.п. Соціальна самореалізація пов'язана із виконанням гуманітарної місії, суспільно-господарською, суспільно-політичною, суспільно-освітньою або будь-якою іншою громадсько-корисною діяльністю. Особистісна самореалізація сприяє духовному зростанню людини, забезпечуючи на перших етапах розвиток особистісного потенціалу: відповідальності, допитливості, товариськості, працьовитості, наполегливості, ініціативності, ерудиції, креативності, моральності тощо.

Що ж з цієї звичної типології є найбільш значущим у наш час? Відповідь на це питання залежить скоріш за все від того, яку модель самореалізації обере для себе особистість, бо епоха інформаційного суспільства не лише висуває багато вимог – вона пропонує сучасній людині безліч варіантів виборів, стратегій розвитку життєвих подій. І головне "не розчинитися" у безлічі варіантів, а обрати свій шлях та рухатися, адже самореалізація є невід'ємним атрибутом розвитку особистості, розкриттям і здійсненням її потенцій. Здебільшого процесу самореалізації властиві стійкий (або нестійкий) характер і певний рівень адекватності. Стійкість і адекватність самореалізації як процесу і результату детермінуються стратегіями самореалізації, які використовуються. Такі стратегії можуть бути спрямовані на здійснення як прогресивної моделі саморозвитку, так і регресивної. Прогресивній моделі властива спрямованість на розвиток людиною себе й інших, а також соціуму, світу. Уява про прогресивну модель може бути розширена за рахунок включення екологічного й ноосферного компонентів. При порушенні необхідних умов під впливом регресивних тенденцій самореалізація спотворюється, набуває нестійкого, неконструктивного характеру. На самореалізацію особистості впливають не тільки окремі фактори, скільки цілісний спосіб життя й, безумовно, стратегії, які використовує людина на різних етапах життєвого шляху, оскільки самореалізація охоплює весь життєвий шлях людини, але особливо інтенсивно відбувається у молодому і зрілому віці [1, 142-145].

Поряд зі зміною цілей самореалізації видозмінюються і її стратегії. Так, у молодості відбувається самовизначення особистості в основних сферах життєдіяльності, насамперед у професійній сфері й особистому житті (вибір претендента в подружжя, створення родини). У зрілі роки відбувається адаптація до професії, професійного оточення, подальше професійне і особистісне зростання. Аналогічні процеси мають місце і у сфері особистого життя. Людина періодично звіряє, уточнює життєві цілі, часом повертаючись до тієї або іншої. При цьому індивідуалізація протікає поряд зі створенням особистістю власного середовища розвитку. Відповідним чином трансформуються і стратегії досягнення життєвих цілей.

Отже, самореалізація це процес, який можна оцінити в минулому часі та планувати у майбутньому, але він відбувається "тут і зараз", відповідно до ситуації, актуальної з погляду суб'єкта. Тут мають місце індивідуально-ситуативний і мотиваційно-значеннєвий аспекти самореалізації – обумовлені актуалізацією відповідних механізмів самореалізації. Разом з тим слід зазначити, що на вибір значимих тем життєдіяльності, насамперед, впливають особливості сприйняття життєвих ситуацій. "Людина виступає як активний суб'єкт, що творить свій світ і обставини свого життя. Особистість не просто існує у певних ситуаціях, не просто реагує на них, вона надає обставинам власного змісту і таким чином конструює свій життєвий простір" [4, 58-159]. Безумовно, великий вплив на суб'єктивні стратегії актуальної самореалізації має життєвий досвід людини, її вікові, особистісні і професійні особливості. Так, негативний життєвий досвід, проблеми в професійній і особистій сфері нерідко перешкоджають, можливо, навіть деформують процес самореалізації і подальший життєвий шлях, що безпосередньо проявляється у виборі неадекватних стратегій. В основі неадекватних стратегій часто лежить перевага значимих тем, свідомо не реалізованих або таких, які мають песимістичне забарвлення. Керуючись адекватними стратегіями, обумовленими реальними, позитивними перевагами, людина ефективніше здійснює, а по необхідності й корегує власну модель самореалізації.

Якщо говорити про самореалізацію особистості в основних сферах життєдіяльності, доцільно використовувати поняття "стратегія самореалізації", підкреслюючи в такий спосіб більшою мірою свідомий характер цього процесу. За допомогою ініціювання механізмів самореалізації відбуваються формування, коректування й трансформування життєвих стратегій. У стратегії самореалізації представлений взаємозв'язок далекої і близької перспективи. У випадку адекватної інтегральної стратегії самореалізації це стратегія далекої перспективи. В іншому випадку превалює стратегія близької перспективи, переважає орієнтація (установка) на сильну ситуацію (по В.Мишелу), тобто ситуація сприймається як більш сильна стосовно людини, її ресурсів. Виникає фрустрація, внутрішній конфлікт, відхід від вирішення життєвих завдань.

У постановці життєвого завдання людина керується провідним компонентом "прагну" (інтереси, бажання, автентичність), що супроводжується проявом такої характеристики внутрішньособистісної динаміки значеннєвих процесів, як цілепокладання. При оцінці своїх можливостей і виборі інструментальних засобів – "можу" (самопізнання, самовідношення, самооцінка) – на фоні формування цілей провідними стають процеси сенсорозуміння. На етапі вирішення – "треба" (саморегуляція, соціальний запит) – приєднуються й стають провідними (на рівні значеннєвої регуляції) процеси цілепокладання. Водночас усі перераховані процеси відбуваються у взаємодії з компонентом "ухвалення рішення", із життєвими і ціннісними орієнтаціями, а також мотиваційною сферою. У значимій життєвій ситуації акценти можуть зміститися, спочатку ініціюється компонент "можу", а потім "прагну" (зі спрямованістю на автентичність) і "треба" (з перевагою коннотативного компонента). У стресових ситуаціях можлива актуалізація компонентів, починаючи з "треба" і "можу" [12, 47-61].

Неадекватна стратегія самореалізації може бути дифузною, недиференційованою, хаотичною, стихійною, стереотипною і т.д. Адекватна стратегія самореалізації оптимізує і розвиває ресурси особистості і є унікальною. Слід також зазначити багатомірність стратегій самореалізації, яка виражається в зовнішніх проявах ("Я – інші"), "Я – соціум", "Я – світ") і у внутрішньому плані (гармонія із самим собою).

У цілому про процес самореалізації можна говорити як про процес вибору, про його результат і спосіб, за допомогою якого здійснюється вибір тих або інших рішень в основних сферах життєдіяльності.

Феномен самореалізації, розглянутий нами в контексті розвитку особистості, властивий людині у всіх сферах життєдіяльності, на різних етапах життєвого шляху він має свою специфіку, свої характерні риси. Такі особливості визначаються особистісними властивостями людини, її намаганнями, очікуваннями, життєвими сценаріями й стратегіями. Чималу роль відіграють життєві ситуації, у яких вона опиняється [18, 98-112].

Якщо говорити про феномен самореалізації в межах постіндустріального суспільства то до особистісного сценарію людини, основу якого становлять її мрії, значимі дитячі спогади, бажання, казково-міфологічні сюжети, додається вплив мас-медіа, що несуть в собі безліч ризиків, часто навіть формуючи життєву позицію і характер самореалізації. Н. Луман, досліджуючи проблеми мас-медіа та їх місце у сучасному світі, зазначає: "те, що ми знаємо про наше суспільство і навіть про світ, в якому ми живемо, ми знаємо завдяки мас-медіа <...> з іншого боку, ми так мало знаємо про мас-медіа, що не можемо довіряти їм" [16, 8]. Йдеться про те, що медіа можуть впливати на процес самореалізації особистості, відбираючи на себе багато часу людини, впливаючи через різноманітні канали (телебачення, інтернет тощо) на формування або деформацію наших прагнень, устремлінь та побажань щось планувати, робити або змінювати у своєму житті. Крім того, через медійні канали можуть відбуватися маніпуляції, особливо це стосується формування певних стереотипів мислення, сприйняття інформації або ставлення до чогось або когось. І в цьому разі роль соціального інституту освіти відіграє одну з провідних ролей, бо саме різноманітні освітні інституції можуть та здатні виховати не просто споживача мас-медіа, а медіаграмотну особистість, селекціонера медійних повідомлень. Отже, аспект самореалізації особистості в інформаційному суспільстві невід'ємно пов'язаний з різноманітними медійними каналами, медіа сьогодні виступає потужним фактором самореалізації сучасної людини. Самореалізація суб'єкта XXI ст. прямо пов'язана із ресурсними можливостями освітнього простору і його впливом на формування адеква-

тного сприйняття людиною себе в постіндустріальному/ інформаційному суспільстві. Орієнтуючись на сучасний ринок праці, освіта до пріоритетів сьогодення відносить уміння оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольняють потреби інформаційного суспільства, підготують людину до виконання нових ролей у цьому суспільстві. Тому важливим нині є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя [10, 51].

Проведений аналіз впевнює в тому, що завдання сучасної системи освіти як потужного чинника самореалізації особистості полягають у тому, щоб виступити ресурсом самореалізації особистості, її успішного існування в реаліях сьогодення. Для того, щоб це відбулося і освіту можна було розглядати як гармонійне джерело розвитку особистості, подальшого дослідження потребує підхід до освіти як до комплексу ресурсів становлення: особистості для розвитку особистості; особистості для розвитку суспільства; особистості для розвитку держави [13, 18-24].

Література

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания / Б. Г. Ананьев. – СПб. : Питер, 2001. – 260 с.
2. Асмолов А. Г. Психология индивидуальности. Методологические основы развития личности в историко-эволюционном процессе / А. Г. Асмолов. – М. : Наука, 1986. – 254 с.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Academia, 1999. – 578с.
4. Бодалев А. А. Психология личности / А. А. Бодалев. – М. : Изд-во МГУ, 1988. – 188 с.
5. Гершунский Б. С. Концепция самореализации личности в системе обоснования ценностей и целей образования / Б. С. Гершунский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 3–7.
6. Дерябо С. Д. Методологические проблемы становления и развития экологической психологии / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин // Психологический журнал. – 1996. – № 6. – С. 4–18.
7. Дракер П. Посткапиталистическое общество / П. Дракер // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. – М. : Academia, 1999. – С. 67-100.
8. Зобов Р. А. Некоторые аспекты формирования интегративной концепции человека / Р. А. Зобов, В. Н. Келасьев // Человек в зеркале наук. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1991. – С. 32–47.
9. Кастельс М. Могущество самобытности. Социальные преобразования в обществе сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. – М. : Academia, 1999. – С. 292-308.
10. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [МОНУ; авт.: Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : К.І.С., 2004. – 112с.
11. Коростылёва Л. А. Уровни самореализации личности / Л. А. Коростылёва // Психологические проблемы самореализации личности. – СПб. : С.-Петербург. гос. ун-т, 2000. – Вып. 4. – С. 21–46.
12. Коростылёва Л. А. Особенности стратегий самореализации и стили человека / Л. А. Коростылёва // Психологические проблемы самореализации личности. – СПб. : С.-Петербург. гос. ун-т, 2000. – Вып. 4. – С. 47–61.
13. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
14. Кушерець В. І. Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій / В. І. Кушерець. – К. : Знання України, 2004. – 247 с.
15. Логвиненко В. І. Соціально-філософський аналіз поняття "Самореалізація" / В. І. Логвиненко // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. – 2013. – Вип. 6. (III). – С. 114-119.
16. Луман Н. Реальность массмедиа / Н. Луман; [пер. с нем. А. Ю. Антоновського] – М.: Праксис, 2005. – 256 с.
17. Маркузе Г. Одномерный человек: исследование идеологии развитого индустриального общества / Г. Маркузе // Эрос и цивилизация; [пер. с англ. А. А. Юдина] – М. : АТС, 2003. – С. 251-515.
18. Милтс А. А. Гармония и дисгармония личности: философско-этический очерк / А. А. Милтс. – 2-е изд. – М. : Политиздат, 1990. – 222 с.
19. Романенко М. І. Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу / М. І. Романенко. – Дніпропетровськ : Промінь, 1998. – 132 с.

References

1. Anan'ev B. G. O problemakh sovremennogo chelovekoznaniiya / B. G. Anan'ev. – SPb. : Piter, 2001. – 260 s.
2. Asmolov A. G. Psikhologiya individual'nosti. Metodologicheskie osnovy razvitiya lichnosti v istoriko-evolyutsionnom protsesse / A. G. Asmolov. – M. : Nauka, 1986. – 254 s.
3. Bell D. Gryadushchee postindustrial'noe obshchestvo. Opyt sotsial'nogo prognozirovaniya / D. Bell. – M. : Academia, 1999. – 578s.
4. Bodalev A. A. Psikhologiya lichnosti / A. A. Bodalev. – M. : Izd-vo MGU, 1988. – 188 s.
5. Gershunskiy B. S. Kontseptsiya samorealizatsii lichnosti v sisteme obosnovaniya tsennostey i tseley obrazovaniya / B. S. Gershunskiy // Pedagogika. – 2003. – № 10. – S. 3–7.
6. Deryabo S. D. Metodologicheskie problemy stanovleniya i razvitiya ekologicheskoy psikhologii / S. D. Deryabo, V. A. Yasvin // Psikhologicheskii zhurnal. – 1996. – № 6. – S. 4–18.
7. Draker P. Postkapitalisticheskoe obshchestvo / P. Draker // Novaya postindustrial'naya volna na Zapade. Antologiya. – M. : Academia, 1999. – S. 67-100.
8. Zobov R. A. Nekotorye aspekty formirovaniya integrativnoy kontseptsii cheloveka / R. A. Zobov, V. N. Kela's'ev // Chelovek v zerkale nauk. – L. : Izd-vo Leningr. un-ta, 1991. – S. 32–47.

9. Kastel's M. Mogushchestvo samobytnosti. Sotsial'nye preobrazovaniya v obshchestve setevykh struktur / M.Kastel's // Novaya postindustrial'naya volna na Zapade. Antologiya. – M. : Academia, 1999. – S. 292-308.
10. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektivy: Biblioteka z osvitoi polityky / [MONU; avt.: N. M. Bibik, L. S. Vashchenko, O. I. Lokshyna ta in.; zah. red. O. V.Ovcharuk]. – K. : K.I.S, 2004. – 112s.
11. Korostylyeva L. A. Urovni samorealizatsii lichnosti / L. A. Korostylyeva // Psikhologicheskie problemy samorealizatsii lichnosti. – SPb. : S.-Peterb. gos. un-t, 2000. – Vyp. 4. – S. 21–46.
12. Korostylyeva L. A. Osobnosti strategiy samorealizatsii i stili cheloveka / L. A. Korostylyeva // Psikhologicheskie problemy samorealizatsii lichnosti. – SPb. : S.-Peterb. gos. un-t, 2000. – Vyp. 4. – S. 47–61.
13. Kremen V. H. Osvita i nauka v Ukraini: innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty / V. H. Kremen. – K. : Hramota, 2005. – 448 s.
14. Kusherets V. I. Znannia yak stratehichniy resurs suspilnykh transformatsii / V. I. Kusherets. – K. : Znannia Ukrainy, 2004. – 247 s.
15. Lohvynenko V.I. Sotsialno-filosofskyi analiz poniattia "Samorealizatsiia" / V.I.Lohvynenko // Filosofiia ta politolohiia v konteksti suchasnoi kultury. – 2013. – Vyp.6. (III). – S.114-119.
16. Luman N. Real'nost' massmedia / N.Luman; [per. s nem. A. Yu. Antonovs'kogo] – M.: Praxis, 2005. – 256 s.
17. Markuze G. Odnomernyy chelovek: issledovanie ideologii razvitogo industrial'nogo obshchestva / G.Markuze // Eros i tsivilizatsiia; [per. s angl. A. A. Yudina] – M. : ATS, 2003. – S. 251-515.
18. Milts A. A. Garmoniia i disgarmoniia lichnosti: Filosofsko-eticheskiy ocherk / A. A. Milts. – 2-e izd. – M. : Politizdat, 1990. – 222 s.
19. Romanenko M. I. Osvita yak ob'iekt sotsialno-filosofskoho analizu / M. I. Romanenko. – Dnipropetrovsk : Promin, 1998. – 132 s.

УДК 111.852 : 17.036

Рудько Вікторія Олександрівна

кандидат філософських наук,
асистент кафедри світової філософії та естетики
Східноукраїнського національного університету
ім. Володимира Даля
e-mail: for-vr@yandex.ru

АТАРАКСІЯ ЯК ГАРМОНІЙНА ВКОРІНЕНІСТЬ БУТТЯ ДУХУ В ПОВСЯКДЕННОСТІ

У статті доведено, що художньо-практична діяльність Р. Штейнера, який поклав початок духовній науці "антропософія" і новому виду мистецтва "евритмія", є спробою вирішення проблем, поставлених епохою, і ланкою європейської ідеалістичної традиції, що спирається на філософію стоїцизму й підтримує його естетичні цінності, зокрема атараксію – як стан гармонії, міри й евритмії зі світом.

Ключові слова: антропософія, атараксія, гармонія, евритмія, екзистенція.

Рудько Вікторія Александровна, кандидат философских наук, ассистент кафедры мировой философии и эстетики Восточноукраинского национального университета им. Владимира Даля

Атараксия как гармоничная укорененность бытия духа в повседневности

В статье доказано, что художественно-практическая деятельность Р. Штейнера, который положил начало духовной науке "антропософия" и новому виду искусства "эвритмия", является попыткой решения проблем, поставленных эпохой, и представляет собой ступень европейской идеалистической традиции, которая опирается на философию стоицизма и поддерживает его эстетические ценности, в частности атараксию – как состояние гармонии, меры и эвритмии с миром.

Ключевые слова: антропософия, атараксия, гармония, эвритмия, экзистенция.

Rudko Vitoria, Ph.D. (Philosophy), assistant of the Chair of World Philosophy and Aesthetics of Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University

Ataraxia as harmonious rootedness the existence of the spirit in everyday life

The relevance of research of ataraxia as achieved harmony with the world and ourselves is to improve understanding of the implementation of individual subjective form of human experiences about the surrounding objective reality in the aesthetic sphere of social life.

At the beginning of XX century, after World War I, when people came to despair of the absurdities and horrors of the outside world, seemingly strong order collapsed and all the values that are usually considered inviolable got questionable, and the integrity of world order was destroyed, and people had around them nothing solid on which they could rely, and harmony with the world disappeared, there was only returning to their own internal, so that here find the unconditional support that was not belonging to the objective world order, and therefore was out of influence by the elements of total collapse .

According to existentialists, a man first exists and then becomes its own merits. In other words, existence precedes essence of life and people do not always realize or want to realize own essence. Therefore, in the existential-philosophical understanding of man there are two opposite and sharply separated from each other states: the reliability and unreliability of individual human existence. These two modes represent two real ways in which a man exists.

In terms of existential philosophy ingenuine life is not harmonious. In the theory of existentialism there are several ways that a person can use to overcome the unreliability of human existence, that is to find harmony in the life. But they did not